

Володимир Литвин

Багатьох людей цікавить питання сутності страждань Христа. Йде мова про вірних не тільки нашої східно-християнської церковної традиції, а й тих, які належать до інших конфесій чи сект або навіть називають себе атеїстами. Щоб отримати вичерпну відповідь на це питання, необхідно оперувати знаннями в галузі догматичного богослов'я. Але ж не кожен мирянин у своєму житті може знайти час, щоб добре опанувати цю доволі складну науку. Тому на допомогу має прийти досвідчений священник, який завдяки своєму досвіду та набутим знанням може наситити спраглою знань і відповідей мирянина. В нашій статті ми намагатимемося коротко та лаконічно описати сенс страждань Христа.

Багато хто стверджує, що прихід нашого Спасителя у цей світ зумовлений гріхопадінням прародичів - Адама та Єви. Мовляв, у Бога «щось пішло не за сценарієм, і йому потрібно було застосувати план «Б». Натомість інші богослови вважають, що Бог все одно би прийшов у цей світ, навіть якби гріхопадіння не відбулося. Отець ще до сотворення матеріального світу мав у Своему промислі задум послати у світ Єдинородного Сина.

Постає питання: чому Господь сотворив людину такою недосконалою і здатною впасти в тенета гріха. Варто зазначити, що Господь, поцінуючи людську свободу, дав їй вибір: чи бути їй з Богом, чи обрати свій шлях. Для цього Господь дав людині заповідь не їсти з дерева пізнання добра і зла, яка була промовлена у вигляді не так наказу, як люблячого застереження, як подають його батьки своїм дітям у різних обставинах життя, піклуючись про них. Якби Господь зробив людину невразливою до жодних зовнішніх чинників, то він би втрутився у її свободу, а відтак людина була б схожою на запрограмований механізм, який примусово виконує роль свого Творця. Тому людина сотворена свobodною.

Як знаємо, Адам і Єва досить легко впали в безодню гріха, вибравши другий варіант свого життя, і це відштовхнуло їх від спілкування з Богом. Гріх послабив людську

природу і зробив її немічною. Відтак нащадки наших прародичів почали успадковувати впалу людську природу, ослаблену первородним гріхом своїх предків. Хоч людина і відкинула Бога, але Творець як люблячий Батько не покинув її. Перед нащадками прародичів і надалі постає вибір: прийняти Бога у своє життя, чи не прийняти. У Старому Завіті ми бачимо багатьох праведників, які перебували у повноцінному спілкуванні з Богом, обравши протилежний варіант у порівнянні з вибором прародичів. Однак слабкість людської природи, яка передавалася з покоління в покоління, мала свої негативні наслідки. Навіть старозавітні праведники у своєму житті допускалися жахливих помилок, піддаючись спокусам лукавого.

Бог у своїй безмежній величі зволив прийти заради свого творіння у цей світ як людина, щоб стати таким, як ми, і тим самим вказати людству шлях до вічного спасіння. Отець посилає єдиносущного Собі Сина, який став правдивою людиною, прийнявши людську природу і водночас залишившись Богом. Метою приходу Христа було запевнити людину у її можливості спастися і досягнути вічне блаженство вже тут, на землі. Прийшовши у світ, Син Божий, друга особа Пресвятої Трійці, зростає від свого Воплочення літами і ласкою до моменту початку своєї проповідницької діяльності, яка розпочалася у 30-ти літньому віці і тривала понад три роки. За цей невеликий відрізок часу чутка про Христа поширилася по всій Юдеї, адже Христос своїми словами і ділами робив те, що до цього часу ще нікому не вдавалося. Його слова і діла свідчать, що Він є Істинним Богом. Однак не всі у це вірять. Богові виносить присуд його ж творіння, а Він смиренно його приймає. Розпочинаються страждання Христа, які детально описують чотири євангелисти. Над Христом знущаються, насміхаються, намагаються заперечити Його божественну природу. Врешті-решт Ісусові страждання завершуються смертю на хресті. Божественний Спаситель волів пережити абсолютно увесь життєвий шлях людської особи, адже, за винятком гріха, у всьому став подібним нам (пор. Евр.4:15).

В історії Церкви виникали різноманітні помилкові інтерпретації земного шляху Ісуса Христа. Одна з них отримала назву теопасхізм. Прихильники такої позиції стверджували, що впродовж страстей Христових зазнавала страждань не людська природа Сина Божого, а Божественна. Це було спростовано на IV Вселенському соборі, адже Бог страждати не може. Христос страждав і помер як людина. Диявол (ворог людського роду) ніби змагався з людською природою Христа, яка представляла все людство, і був цілковито нею переможений. Ми, будучи з'єднані в одне Тіло Христове, отримали спасіння у Христі, бо всі своєю природою брали в ньому участь. У протистоянні зі смертю, яку породив гріх, людська природа Христа була укріплена божественною природою настільки, наскільки була б укріплена Богом природа й Адама, якби він не піддався спокусі у раю. Отримавши перемогу над смертю, Христос відкрив нам шлях до вічного життя. Він надав нам можливість жити безгрішно у тілі, подібно як колись жив Адам ще перед гріхопадінням. Так наша людська природа стає знову здатною до освячення, здатною перемогти як гріх, що породив смерть, так і смерть, досягши воскресіння та Царства Небесного.

Божественна природа Христа залишалася цілком свобідною від страстей. Страждання Христа мають відношення тільки до людської природи Христа. Отець Небесний допустив страждання Сина з педагогічної точки зору, а Христос преобразив ці страждання любов'ю до всього людства. Господь добровільно приймає Свою смерть: «Я кладу Мое життя, щоб знову його взяти. Ніхто його в Мене не забирає, бо Я Сам кладу його від Себе. Владу бо маю його покласти і владу маю назад його забрати» (Йо. 10, 17-18). Христос самого Себе приносить у жертву за нас «одночасно як Священник і Агнець Божий, Котрий бере гріх світу». Він всіляко страждав, але жодного разу не нарікав на своє становище. Смерть Христа була цілковито вільною та добровільною. Це було вираження безмірної любови Бога до людини. Ніяка внутрішня необхідність не приневолювала його прийняти це рішення. Богочоловік не був немичним творінням, яке потрапило у безвихідну ситуацію. Як Син Божий, Він міг знищити всяку зовнішню силу і миттєво нейтралізувати будь-який вплив лукавого.

Наші стражданнями для кожного з нас стають щоденними «хрестами», від яких треба не втікати, а сміливо приймати їх і нести аж до хвили власного переходу до вічності. Христос помер, щоб заповісти людині повноту життя. Це не була необхідність світу, а необхідність Божої любови. Це таїнство нам неможливо збагнути. Але чому істина життя повинна була відкритися через смерть Христа. Єдиною відповіддю є те, що спасіння повинно прийти внаслідок перемоги над смертю людства. Відтак страждання та воскресіння Христа стали вирішальним та завершальним ударом в бік смерті. Його жертва принесена за всю Вселенну і була достатньою для спасіння усіх. Подія Воскресіння Христового запевнила всьому людству можливість осягнення життя вічного абсолютного кожній людині незалежно від її статусу. Христос приніс спасіння у світ і став для людства еталоном для наслідування. Людині ж потрібно тільки позитивно відгукнутися на заклик Христового спасіння, і тоді вона неминуче осягне місце праворуч Отця.

Володимир ЛИТВИН, Чому страждав Христос? // СЛОВО №2 (82), червень-серпень 2020